

Model, mit și cunoaștere în filosofia platoniciană

Plato's philosophy as a field for models, myths and knowledge

Asist.univ.drd. Ticu Mădălin-Savu¹

Abstract

Socrates' model finds itself overwhelmed by Plato's paradigm and here we are, ready to step on the path of knowledge, which represents nothing else than the way to wards. Freedom understood as the effort of the individual person to overcome her state of ignorance and to elevate herself towards the eternal world of the Idea. If we should analyse Plato's Dialogues, we would remark that, as for the case of the Cavern's Myth, his thoughts, his conceptions, his philosophy do represent the search for and the fulfilment of knowledge. Strolling on this path of knowledge, sometimes Plato calls for the imaginary dimension, in its most distinguished form, the myth. The great Athenian, philosopher himself did nourish a lot of respect for this form of knowledge

Cuvinte cheie: *parádeigma, mit, imaginar, Dialogurile platoniciene, cunoaștere.*

Key words: *paradigm, myth, knowledge Plato's Dialogues, imaginary.*

1. Scurte precizări introductive. Societatea contemporană se confruntă cu o puternică lipsă a modelului; putem vorbi chiar de o reală criză a modelului. Dar despre ce model este vorba în studiul de față ? Sau, mai bine spus, despre ce modele? Aceasta este întrebarea.

Ceea ce noi numim astăzi model, la vechii greci se chema *parádeigma*². Cu alte cuvinte, un exemplu, un model, o pildă sau o învățătură într-un anumit câmp al cunoașterii. Modelul pentru societate este cel mai adesea omul concret și comportamentul său, acel om care prin felul său de a fi și a relaționa, reușește să impună anumite valori, idei și acțiuni. Putem vorbi astfel de paradigma sofistă, de paradigma socratică, platoniciană, aristotelică, etc.

Este evidentă filiația de idei între maestrul Socrate și discipolul său cel mai strălucit, Platon și, așa cum era de așteptat, paradigma platoniciană o depășește pe cea socratică. Avem de-a face cu un adevărat drum întru cunoaștere, care în esența sa este un drum în Libertate, înțeleasă în sensul ei de ridicare a individului din stadiul ignoranței și « vegetării » intelectuale către lumea eternă a Ideilor. Evoluția aceasta pe drumul cunoașterii este inițiată în secolul V î.Ch. în Atena de către Socrate. În el se originează principiul căutării naturii profunde a lucrurilor, a virtuții, a adevărului prin

---

¹ Autorul este cadru didactic la Facultatea de Drept și Științe Administrative a Universității din Craiova

² Francis E. Peters, *Termenii filozofiei grecești*, ed. Humanitas, București, 1993, pag. 216

mijlocirea cunoașterii de sine. Eul devenit conștient de sine se raportează la toate celelalte ființări și caută sensul adânc al existenței, iar prin descoperirea rațiunii reușește să facă saltul către divin.

Modelul socratic apare ca o nouă paradigmă în contextul relativizării tuturor valorilor, context impus prin demersurile sofștilor. Din lupta acestor două paradigme se va naște puțin mai târziu, tot ca o prelungire a demersului socratic, filosofia platoniciană "mistuită" de tentația căutării Ideii iar, dintre Idei, a Ideii Ideilor – Binele.

Dacă înmănușchem *Dialogurile* lui Platon vom observa că, exact ca în celebrul Mit al Peșterii, gândurile sale, concepțiile, filosofia sa converg toate spre Lumina cunoașterii. Filosofia platoniciană este în esența ei profundă o căutare și o desăvârșire a cunoașterii.

Acest drum al eliberării individului din lanțurile neștiinței și ignoranței este început de Socrate, apoi continuat și adâncit de Platon, de aceea, de la modelul socratic la imaginarul platonician diferența nu este de finalitate și sens, ci de calitate. Platon merge mai adânc pe drumul cunoașterii și recurge adesea la factorul imaginar – în forma sa desăvârșită: mitul. Dar drumul lui Platon, presărat cu alegorii, încifrări, ghicitori și o seamă de teste pentru cititor, este mai lung deoarece partea anevoioasă, începutul, greul i-au aparținut lui Socrate.

De aceea, gândirea platoniciană în toată splendoare ei nu poate fi admirată decât făcând această atât de necesară referire la meritul paradigmei socratice și la ceea ce îi datorează Platon maestrului său Socrate. Studiul de față încearcă deci să descopere traiectul gândirii platoniciene către chintesența sa – mitul – și originea acestei gândiri în modelul de ființare impus de Socrate.

Cele două modele filosofice precursore platonismului – modelul sofist și modelul socratic – s-au impus și totodată s-au opus în secolul V î.Ch., în spațiul Greciei antice. Vorbim de întâmplări care s-au petrecut acum două milenii și jumătate dar a căror umbră (sau lumină ?!) s-a întins până în zilele noastre.

Opoziția aceasta dintre cele două modele de a gândi, a ființa și a relaționa – cel sofist și cel socratic – are urmări până în zilele noastre iar problema care se ridică este aceea a încadrării : contemporaneitatea este mai aproape de paradigma sofistă, ori de modelul socratic³? Ce are preeminență în perioada actuală, statul ori individul? Care ar fi exemplul de urmat din perspectiva necesităților filosofiei politice și juridice actuale?

Un vechi adagiu spune că pentru a cunoaște viitorul trebuie să cercetezi trecutul. Și, am adăuga noi, să-l cercetezi dar mai ales să îl înțelegi.

Problema opoziției conceptuale dintre sofști și Socrate se reduce până la urmă la a discuta despre Physis și Nomos sau, ceea ce este și mai important, la a pune în discuție relația individ – stat. Chestiunile privitoare la dreptul natural, dreptul pozitiv,

---

³ Un posibil răspuns l-am oferit în urma unei ample analize în eseul nostru, „Actualitatea sofistă – eseu de filosofii juridice comparate”, publicat în "Revista de științe juridice", nr.3 (36)/2006, Editura Themis, Craiova, ISSN 1454-3699, pag. 198-211, autor: Ticu Mădălin-Savu.

posibilitatea trecerii în prim plan a individualității sunt tot atâtea teme fără de care nu se poate înțelege bine care este rolul individualității într-o lume acaparată de idei și exemple precum globalizarea, înmulțirea organizațiilor regionale, internaționale, cu alte cuvinte o lume a marginalizării individualității.

2. Pledoarie pentru o actualitate socratică⁴. Despre Socrate s-a scris mult, s-a vorbit și mai mult iar noi, pe bună dreptate, ne putem astăzi întreba: ce e real și ce e născocire în privința-i? Sau chiar, mergând mai departe: a existat omul Socrate? Pentru că pare într-atât să fi "trecut într-o idee, încât biografia reală pare să fie de invenție anecdotică"⁵.

Ne raportăm la Dialogurile lui Platon sau la Amintirile lui Xenofon ori, mai înțelept, completăm aceste lucrări una prin alta pentru a avea atât dimensiunea gândirii socratice, precum și dimensiunea istorică a omului Socrate? De la Socrate nu ne-a parvenit nimic scris, de la Platon avem Dialogurile. Nu este cumva încifrarea aceasta prin dialog, refuzul de a devoala în mod direct răspunsurile, o continuare a manierei socratice de a păstra totul în oralitate și niciodată spus până la capăt, ci lăsat spre descoperire și interpretare interlocutorului atât cât este capabil acesta singur să înțeleagă? Și dacă este așa, ce ar mai fi de ascuns, ori de descoperit? De la *agathón* (binele) și *aretē* (virtutea) către ce anume se mai poate merge?

Să presupunem că Socrate, ca ins real, nu ar fi existat; că este doar un personaj, o invenție a lui Platon, a lui Xenofon și a altora (ce-i drept, puțini la număr care să-l fi cunoscut direct). Aceasta nu schimbă aproape cu nimic datele problemei deoarece noi astăzi vorbim de mitul Socrate; acesta a ajuns până la noi metamorfozat în idee și desprins de Socrate-le real⁶. Important nu este dacă Socrate a existat cu adevărat, ci ceea ce ne-a parvenit în timp ca fiindu-i mai propriu: îndemnul la căutarea de sine.

Socrate a fost un punct de plecare, un izvor. Din Socrate s-au revendicat marii socratici (respectiv Platon și Aristotel, fiecare urmând linia socratică doar până la un punct, pentru ca apoi să o prelungească în mod propriu spre o altă direcție) și micii socratici, printre care se numără cinicii, cirenaicii și megaricii. Cinicii duc la extreme ironia, sarcasmul și refuzul bunurilor materiale. Pentru cirenaici "eudemonismul (căutarea fericirii) socratic [...] ia forma unui hedonism care face din plăcere dictonul acțiunii"⁷. Iar megaricii sunt experți în logică, maeștri ai dialecticii.

---

⁴ Această secțiune reproduce partea finală a eseului nostru - „Actualitatea sofistă – eseu de filosofii juridice comparate”, publicat în "Revista de științe juridice", nr.3 (36)/2006, Editura Themis, Craiova, ISSN 1454-3699, pag. 198-211, autor: Ticu Mădălin-Savu.

⁵ Gheorghe Vlăduțescu, *Cei doi Socrate*, Polirom, Iași, 2001, pag. 81

⁶ Vezi Gheorghe Vlăduțescu, *Cei doi Socrate*, Polirom, Iași, 2001, pag. 81: "tot mai mult a ieșit în față socratismul ca idee, aproape desprinsă de Socrate, problema istorică, în schimb, fiind tot mai escamotată."

⁷ Alain Graf, *Marile curente ale filosofiei antice*, ed. Institutul european, 1997, pag.17

Iată deci cum, dintr-o singură sursă – Socrate – se revendică toate aceste curente, mai mult opuse decât complementare. Tocmai în aceasta rezidă și valoarea socratismului: căile sunt multiple atâta timp cât nu se deturneză finalitatea.

Ca și în Atena secolului V î.Ch., astăzi trăim într-o lume a democrației; o lume acaparată de pozitivismul juridic, de convenționalism și conformism. Sistemul democratic, în care fiecare vrea să fie egal cu fiecare, este un sistem care contrazice dreptul natural și ideea de just⁸. Atâta timp cât suntem diferiți prin natură, prin educație, prin muncă, ar fi inechitabil să fim tratați de manieră identică. O reîntoarcere la ideile dreptului natural, o reevaluare, o valorizare corespunzătoare și temeinică a indivizilor, o ieșire din climatul sofist al pulsionilor egoiste ar putea fi o soluție. Legea scrisă trebuie să își redescopere și împlinească vocația de lege derivată din legea naturală: "Este adevărat că legea scrisă ar putea să difere de legea naturală, dar ea nu este contrarul acesteia: să spunem mai degrabă că derivă din ea. Ea constituie din partea oamenilor (așa cum arta oamenilor este imitația naturii) o tentativă pentru a o exprima"⁹.

Trăim într-o lume în care omul nu mai întreabă și, mai ales, nu se mai întreabă. Interogația și autointerogația sunt uitate. Falsul capătă, paradoxal, straietele adevărului. Important devine obiectul, reprezentarea acestuia, materialitatea, uitându-se că, la Socrate, "întrebarea care este în joc nu e cu privire la lucrul despre care se vorbește, ci la cel care vorbește"¹⁰. Iar căutarea de sine și în sine ne conduce, în mod minunat, către alteritate; îngrijindu-ne de noi înșine, ne descoperim drept ființe sociale, obligate și legate indisolubil de ceilalți și de statul în care trăim.

Soluția pentru ieșirea din criza actualității sofiste poate fi actul filosofării în sine, perceput în manieră socratică, deoarece "A filosofa nu înseamnă, cum pretindeau sofistii, a dobândi o cunoaștere sau o pricepere, o sophia, ci a ne pune în discuție pe noi înșine, pentru că avem sentimentul de a nu fi ceea ce ar trebui să fim"¹¹. Dar oare câți dintre noi mai au acest sentiment al neîmpăcării cu sine, al acestei perpetue dedublări între omul pentru sine și omul pentru ceilalți? Omul contemporan este un om alienat, îndepărtat de ceilalți pentru că este în primul rând îndepărtat de sine. Și nici nu ar putea să fie altfel în această lume a crizei cetății, în care se simte strivit și marginalizat, contând doar cantitativ pentru tot soiul de corpuri artificiale, iar niciodată calitativ, individual.

3. Mitul ca termen mediu. Studiul nostru încearcă să găsească răspunsul la o întrebare tot mai des pusă în ultima perioadă: ce rol mai are mitul în lumea

---

⁸ Simone Goyard-Fabre, *Les embarras philosophiques du droit naturel*, Paris, ed. Vrin, 2002, pag. 31; vezi și Platon, *Republica*, 374c, 376c, 485a.

⁹ Michel Villey, *Philosophie du droit*, Dalloz, 2001, pag. 295

¹⁰ Pierre Hadot, *Ce este filosofia antică?*, Polirom, Iași, 1997, pag. 56

¹¹ *Ibidem*, pag. 58

contemporană? Plecăm deci în analiza noastră de la ceea ce ni se pare a fi fundamentul mitului ca termen mediu între perioada cosmologiilor grecești și perioada „așezării” filosofiei și a „coborârii ei în cetate”, în celeasă ca perioada reprezentată cel mai bine de Socrate, Platon și Aristotel.

Platon este cel care a transformat folosirea mitului într-o formă de expunere extrem de cizelată și totodată încifrată profund. Ne putem pe bună dreptate întreba de ce, cunoscând rolul și rostul mitului în termenii gândirii simbolice și de multe ori având o poziție puternic defavorabilă acestuia, Platon a recurs totuși la mit ca formă de expunere.

Un prim răspuns ar putea fi acela că în expunerea sistemului său filosofic raționamentul înfățișat în cuvinte, în semne, în limbaj era insuficient pentru a transmite auditorului/cititorului profunzimea mesajului. Cu alte cuvinte, recurgerea la mit era una necesară tocmai pentru a „explica” mai bine și a face inteligibilă Ideea, conceptul.

Un al doilea răspuns posibil ar fi acela că autorul atenian a încercat, recurgând frecvent la mit și mai cu seamă în zone greu accesibile înțelesului rațiunii, să își protejeze opera. Mitul, ca spunere care ascunde, este susceptibil de interpretări plurivalente¹², poate de multe ori chiar și contrare. Cititorul sau auditorul este silit să facă un salt atât în rațiune cât și în conștiință. De aceea, toți cei capabili de a realiza acest salt, de a trece de la iluzoria lume a „umbrelor” la fascinanta lume a formelor pure, a *eidōs*-urilor, la „lumea Ideilor”, vor fi răsplătiți tocmai prin satisfacția de a fi descifrat „ghicitoarea” – mitul. Ceilalți, incapabili de realizarea saltului prin rațiune, neputincioși de a realiza efortul căutării Ființei prin stăpânirea „ideii Ideilor” – Binele, vor percepe mitul ca pe o simplă povestire care (aparent doar) lasă la vedere miza și tâlcul, fără a cere efortul de analiză și depășire a sinelui.

În accepțiunea noastră, Platon a recurs la mit din ambele motive, dar cel de-al doilea motiv – acela al ascunderii sensului profund al povestirii – ni se pare mai plauzibil. Conștient probabil de riscurile interpretării greșite a operei sale, Platon a vrut să își protejeze opera făcând-o accesibilă numai celor inițiați. De altfel, Academia lui Platon era o „școală” a inițierilor continue. În sprijinul acestei idei vine și faptul că marea parte a operei sale (*Dialogurile*) a primit o expunere nu sub forma narațiunii în cadrul căreia ideea autorului este mult mai clară și se poate extrage mai ușor, ci sub forma dialogului.

Dialogul ca formă de expunere a unei opere este deosebit pentru că în primul rând cere o atenție sporită la replicile personajelor, la înlănțuirea acestora, la răspunsurile și la modul de a formula întrebările. Apoi, dialogul necesită și o capacitate de

---

¹² A se vedea susținerea lui Mircea Eliade din lucrarea *Aspects du mythe*, Paris, Gallimard, 1963, p.14 în care autorul afirmă că mitul este «o realitate culturală care nu poate fi abordată și interpretată decât din perspective multiple și complementare», apud Gheorghe Vladușescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, 1998, București, pag. 9

dedublare a autorului și de „multiplicare” a sa sub forma mai multor personaje. Nu întâmplător s-a spus că de cele mai multe ori personajul Socrate din dialogurile lui Platon nu este Socrate-le veritabil, ci este însuși Platon care i-a împrumutat maestrului propriile idei. Cu alte cuvinte cititorul trebuie să discearnă bine între personajul real Socrate și personajul Socrate din Dialogurile platoniciene.

Nu în ultimul rând, dialogul se autoprotejează. El nu oferă soluții, ci problematizează, pune în dificultate, ridică bariere. Dialogul solicită cu mult mai mult gândirea decât simpla narațiune. În cadrul narațiunii autorul nu își poate permite să fie viclean, perfid. El își expune pur și simplu opera, mizând pe claritate, coerență și inteligibilitate, tocmai pentru a fi mai ușor înțeles. Prin narațiune autorul caută să își prezinte opera cât mai coerent și simplu de asimilat de către cititor. De partea cealaltă, autorul unui dialog nu îi explică cititorului tot traiectul gândirii și nu are scopul să aibă o expunere (mult prea) clară. Expunerea dialogală este prin esența sa una care ridică probleme, care solicită cititorul, care nu îi lasă nici un moment de respiro intelectual. Căutarea, întrebările, jocul replicilor, memoria, toate acestea conlucrează la a crea un climat de luptă; numai în urma „luptei” dintre cititor și text, textul se lasă cucerit, dar cu o condiție: ca cititorul să fi avut și răbdarea necesară dar, mai ales, dotarea intelectuală și analitică necesare. Dialogul se autoprotejează exact ca și mitul. „Ce anume a înțeles Platon în sens mitic și ce nu, rămâne și acum un motiv persistent de ceartă și de discordie între interpreții platonismului. Tocmai din cauza formei mitice la care recurge adesea, platonismul constituie una din filozofiile cele mai greu de pătruns. Mitul face din platonism o filozofie cu cifru¹³”.

De aceea credem că recurgerea la mit ca și recurgerea la dialog ca formă de expunere nu pot fi deloc întâmplătoare în opera lui Platon.

4. Relativitatea unei încercări de a defini mitul. În opinia noastră, orice încercare de a defini mitul este sortită eșecului. Definiția ține de rațiune, de analiză, de explicitare. De partea cealaltă, mitul ține de imaginar, de expresie, de simbolism.

Mitul nu poate fi explicat, „dezvrăjit” (folosind o formulă blagiană); mitul se trăiește și re-trăiește printr-o ciudată capacitate de empatizare de care trebuie să dea dovadă auditorul. Iată ce afirmă în acest sens Jean Jacques Wunenburger: „Cu cât **a explica** obligă la a etala, a separa, a disocia, cu atât **a înțelege** se identifică cu o totalizare care depășește înzestrarea propriu-zisă, cu o raportare generalizată, care are în vedere un punct de vedere absolut. Conduita mitogenică pare a fi prototipul însuși al unei activități de înțelegere, în care ceea ce este dat nu este de la început desfăcut, și deci conceptualizat, ci, din contră, absorbit într-o totalitate care nu disociază prezentul de trecut, realul de virtual, vizibilul de invizibil, fenomenalul de meta-empiric¹⁴”.

---

¹³ Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag. 7

¹⁴ Apud Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura “Fundatia Alfa”, Cluj, 2001, pag. 19

Lumea mitului este o lume închisă prin acces și deschisă prin sens. Nu oricine poate trăi sensurile profunde și multiple ale mitului și, mai ales, nu oricine are acces la acestea.

Într-un fel sau altul, miturile au în centrul lor omul, ca narator, ca auditor, sau ca personaj. Cu alte cuvinte aveam de-a face cu o chestiune ce ține de antropologie.

Miturile se „învârt” în jurul umanului, îl creează, re-creează, valorizează, îl influențează și construiesc, fiind o sursă atât de înțelegere profundă a sensului ascuns al lucrurilor, cât și un filon de bogăție simbolică.

Care este însă relația mitului cu filosofia? Există o ruptură între cei doi termeni? Putem vorbi de mit ca termen opus „iubirii de înțelepciune”, ca despre o lume a imaginarului, simbolică și poate, uneori, irațională. Sau, mai degrabă, am putea aduce în prim plan o adevărată *mitosofie*, în sensul gândirii lui Lucian Blaga ?

Nu trebuie uitată nicio clipă afirmația aristotelică din *Metafizica*, potrivit căreia „și iubitorul de mituri e oarecum un filosof¹⁵”. Miturile nu sunt rupte de filozofie; ele mai degrabă se integrează acesteia și o prelungesc. Nu întâmplător afirma Gheorghe Vlăduțescu: „Extrem de controversat încă din Antichitate, contestându-i-se puterea de adevăr pentru a fi reconstrucție a lumii, dacă nu gratuită, deformantă oricum, sau dimpotrivă, văzându-i-se virtuți tocmai în deficiențele de semnificare, adesea între da și nu, mitul ca realitate culturală ajunge în secolul nostru – după atâtea bolgii, cea mai răvășitoare și cea mai justiciară¹⁶”.

O încercare de definire a mitului este, așa cum afirmam la început, dacă nu lovită de o relativitate cruntă, cel puțin riscantă. Subscriem totuși afirmației potrivit căreia „Redescoperirea mitului corespunde, de asemenea, abandonării judecății potrivit căreia el trebuie considerat o simplă alegorie¹⁷”. Mitul este cu mult mai profund decât o simplă alegorie, depășind totodată simpla „spunere populară, expresivă, onomatopeică, onomatopeea încercând prin sonoritatea sa să desemneze o realitate¹⁸”.

Multă vreme mitul, simbolistica, imaginarul au fost considerate ca forme opuse raționalității, înținând poate uneori de un domeniu al oniricului, al iraționalității, fiind considerate rămășițe ale unui fond latent și subsidiar al individului, dar și al colectivității umane. Din acest punct de vedere este interesant de văzut „interpretarea aristotelică a imaginarului ca divagație tolerată de rațiune și lăsată la îndemana poeziei și literaturii¹⁹”.

---

¹⁵ Aristotel, *Metafizica*, A, 2, 982b

¹⁶ Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, 1998, București, pag. 6

¹⁷ Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura “Fundatia Alfa”, Cluj, 2001, pag. 8

¹⁸ Ibidem, pag. 7

¹⁹ Ionel Bușe, *Filosofia și metodologia imaginarului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2005, pag.14

Deși reducționistă, opinia aristotelică era justificată pentru acele vremuri. Paradigma din ultima vreme tinde însă din ce în ce mai mult să reconsidere rolul și rostul lumii simbolice pentru ființa umană. Dincolo de raționalitate trebuie recunoscută existența unei lumi a imaginarului, încărcată de sensuri, mesaje, pulsuni, lume cu care individul se identifică de multe ori sau la care aspiră. Mitul și mitologiile fac parte integrantă din existența individului; fără povestire, fără apelul la imagine, simbol, metaforă, individul uman ar fi pierdut în tărâmul arid al rațiunii. Visarea, oniricul, apelul la substanța profundă a subconștientului și inconștientului, reprezintă o altă latură a omului, dincolo de acel pascalian „Omul este o trestie cugetătoare”. Rațiunea este specifică lumii umane, dar nu este însăși lumea umană.

Cu alte cuvinte imaginarul este lumea plină de resurse, bogată în rosturi și înțelesuri, cu multe porțiuni încă neexplorate, iar raționalitatea nu este decât acea „regiune” bătorită îndeajuns, cunoscută și lipsită de vreun secret, „regiune” în raport cu care mitul capătă de data aceasta un loc privilegiat.

Viziunea cu privire la mit și la logos a considerat multă vreme acești doi termeni ca fiind opuși. A se vedea în acest sens afirmația lui Vasile Muscă: „Mitul și logosul se situează în cei doi poli opuși între care evoluează viața spirituală a omenirii²⁰”. Din punctul nostru de vedere, cei „doi poli” nu sunt în primul rând opuși, cât complementari. Între mit și logos nu există o ruptură, o scindare, cât o stare de continuitate, de metamorfoză firească. Într-un fel sau altul, mitul evoluează spre logos, se desăvârșește și împlinește prin acesta. Conștiința mitologică devine conștientă de sine și se transpune în logos. Iată unul dintre sensurile profunde ale recurgerii atât de dese la mit în opera platoniciană. Mitul capătă valențe gnoseologice și cathartice. Aducem în acest sens în prim plan afirmația lui Ionel Bușe: „Mitul nu mai este înțeles astăzi ca un produs al ficțiunii necontrolate, ci ca o *totalitate multidimensională* (s.n.) autonomă, cu o logică internă care l-ar putea chiar ridica la rangul de cuvânt primordial, de *logos*²¹”. Noi credem că acest salt la „rangul de cuvânt primordial, de logos” nu mai ține de potențialitate, ci de act, fiind înfăptuit deja în mecanica imaginarului cotidian.

Mitul se oferă spre cunoaștere tuturor, pare simplu de înțeles și interpretat, dar cu toate acestea se autoprotejează continuu de stadiile invazive ale rațiunii sau, așa cum afirma Cristian Bădiliță, „Mitul, în schimb, mizează pe autoreferențialitate. Mesajul lui nu se decodează prin recurgerea la stratagema interpretării unice. Mitul este chiar ceea ce se povestește și, ca atare, poartă gradul maxim de suplețe și deschidere²²”.

---

²⁰ Studiu introductiv la lucrarea lui Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag. 19

²¹ Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura „Fundăția Alfa”, Cluj, 2001, pag. 12

²² Cristian Bădiliță, *Platonopolis sau împăcarea cu filosofia*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2007, pag. 49

Am putea stabili chiar o relație de „paternitate” între mit și filozofie, așa cum foarte bine o surprinde Gheorghe Vlăduțescu atunci când afirmă că „Gândirea mitică, fiindcă premerge celei filosofice, contribuie la nașterea ei, dar mai înainte de aceasta este un sistem de reprezentări și explicații al oamenilor din epocă. De aceea, fie și ca protofilosofie, ea este filosofia acestora²³”. De la cosmologii, imaginar, mituri, mitologii se ajunge treptat către filozofie, în a cărei dezvoltare putem în mod clar vorbi despre etapa mitosofică.

În acest fapt se observă în istoria nouă a umanității prin încercarea de re-poetizare a lumii. Globalizarea, consumerismul, mondializarea nu vor putea reprima în totalitate nevoia de imaginar, simbolic, mitologic a acestui homo symbolicus tot mai prezent pe scena societății umane contemporane. Sau, așa cum spunea Mircea Eliade, „Suntem pe cale de a înlocui astăzi un fapt pe care secolul al XIX-lea nu putea nici măcar să-l prevadă: că simbolul, mitul, imaginea din de substanța vieții noastre spirituale, că le putem camufla, mutila, degrada, însă niciodată extirpa (s.n.)²⁴”.

Mitul este una dintre formele care asigură comprehensibilitatea lumii în care omul sălășluiește, fără a avea pretenția că poate determina ființa umană să „cunoască” lumea, ci numai pe aceea, accesibilă, de a o „înlocui”. Înlocuirea este edificatoare, salvatoare, providențială pentru că integrează, re-poetizează și re-valorizează printr-o nouă paradigmă a imaginarului; cunoașterea este univalentă, uniunghiulară, reducționistă pentru că separă, analizează, mistifică și împușcă printr-un lung șir de prejudecăți și „închistări” raționaliste.

Mitul trebuie interpretat în cheia sacrului și a profanului pentru că „relatează o istorie sacră, (...), un eveniment care a avut loc în timpul primordial, în timpul fabulos al originilor²⁵”. Reîntoarcerea privirii către origini, către sursele primordiale este caracteristica esențială a mitului și șansa unei călătorii a omului într-un trecut care i se pare astfel mai apropiat prin recurgerea la mit.

Mitul este un dialog continuu al omului cu tot ceea ce îl înconjoară; lucrurile îi „răspund”, animalele, elementele naturii se însuflețesc, totul se transpune într-o continuă formulă dialogală în care fiecare element are rostul său, precum și cuvântarea sa. De aceea suntem de acord cu afirmația lui Gheorghe Vlăduțescu potrivit căreia „mitul fiind o explicație a lumii, un limbaj al omului cu lucrurile în care se concentrează o experiență, lămuririle și nelămuririle, intuițiile, încrederea și teama, el este și retragere dar și înaintare, pe scurt, reproduce condiția omului într-un

---

²³ Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, 1998, București, pag. 16

²⁴ Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura „Fundatia Alfa”, Cluj, 2001, pag. 16

²⁵ Mircea Eliade, *Aspects du mythe*, Ed. Gallimard, Paris, 1963, pag. 16

moment anume al istoriei sale, când, se înlelege, nu era un savant ori un metafizician realist, nici numai un *homo religiosus*²⁶”.

5. Imaginar și mit în filosofia platoniciană. Întrebarea care a urmărit ca o adevărată *fata morgana* multe generații de filosofi a fost cea cu privire la motivul pentru care Platon a recurs, în expunerea operei sale, adeseori la mituri, mai cu seamă că acestea erau opuse complet metodei platoniciene consacrate și anume dialectica. Așa cum afirmă Vasile Muscă, „Se pare că mai ales în privința chestiunilor esențiale, acelea despre Dumnezeu, suflet, viața viitoare, filosofului i-a făcut plăcere să-și prezinte gândirea *sub forma cea mai opusă metodei sale obișnuite care este dialectica* (s.n.)²⁷”.

De ce a recurs totuși Platon la mituri când avea la îndemână metoda dialectică? Oare pentru că această metodă își dezvăluia uneori limitele, sau pentru a-și „încifra” opera și a o face accesibilă numai celor cu un anumit grad de inițiere întru cunoaștere?

Părerile sunt împărțite; astfel, potrivit lui Zeller, „Miturile platonice indică, într-un cuvânt, aproape totdeauna o lacună a cunoașterii științifice, ele apar în cazul când e nevoie de o expunere asupra unui subiect pe care filosoful îl recunoaște ca real, dar a cărui constatare științifică depășește mijloacele lui²⁸”. Cu alte cuvinte, ori de câte ori filosofului i s-a înfățișat o chestiune reală care nu își găsisese încă traducerea într-un limbaj științific, acesta a recurs la mituri ca forme de aprofundare a problemei nu prin deconstrucție și explicitare, ci prin re-poetizare, integrare și înlelegere.

Cu privire la rolul miturilor în cadrul operei platoniciene, interesantă ni se pare afirmația lui Gheorghe Vlăduțescu potrivit căreia „Ele (miturile-n.n.) au un rol ceva mai de seama în arhitectonica operei întemeietorului Academiei, potrivit cu una din funcțiile lor originare, cea cognitiv-explicativă. Anume, ele funcționează ca un supleant al conceptului când Platon întâmpină dificultăți în conceptualizare și servesc desfășurării demonstrației, ajutând depășirea prin eludarea temporară a vreunui impas. Cu deosebire mitul este utilizat de Platon în perioada construirii ipotezei încheiate cu *Statul*, timp în care marele filosof este interesat de elaborarea unui proiect, abia ulterior, în dialogurile de bătrânețe (*Theaitetos*, *Parmenides*, *Sofistul*), supus la probe verificatorii²⁹”.

---

²⁶ Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, 1998, București, pag.12

²⁷ Studiu introductiv la lucrarea lui Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag.6

²⁸ Ed. Zeller, *Die Philosophie der Griechen*, II, 1, ediția a V-a, Leipzig, 1922, pag. 580, apud Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura “Fundăția Alfa”, Cluj, 2001, pag. 12-13

²⁹ Gheorghe Vlăduțescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, 1998, București, pag. 10

Lăsând la o parte faptul că mitul ajută la „desfășurarea demonstrației” și că este folosit de Platon ca formă ajutătoare atunci când conceptul prin el însuși nu mai este suficient, noi credem cu tărie că apelul la expunerea prin mit este făcut de către Platon mai cu seamă pentru a încifra. Cu alte cuvinte, nu atât din necesitate recurge Platon la mituri, cât în mod voit, pentru a-și proteja opera și a o face mai greu accesibilă neofiților și celor care, dintr-un motiv sau altul, ar dori să o pervertească. Această susținere a noastră este întărită de alegerea dialogului ca formă de expunere a operei platoniciene. La Platon nimic nu este întâmplător și de aceea nu putem considera că recurgerea la mit, care prin esența ei este total opusă metodei dialectice platoniciene, s-a făcut numai dintr-o constrângere la care Platon ar fi fost suspus: aceea de a nu fi reușit să transmită prin concepte ansamblul operei sale. În sprijinul susținerii noastre aducem următoarea afirmație făcută de către Vasile Muscă: „Mai sunt și alți mari filosofi greu penetrabili: Aristotel, Descartes, Kant, Hegel, Husserl, Heidegger, nici unul din aceștia nu este ușor de înțeles. Dar pe aceștia când i-ai prins îi înțelegi cu totul, în întregime. Dificultățile care se leagă de înțelegerea lui Platon sunt de altă natură. Platon îmi lasă tot timpul sentimentul că îmi scapă printre degete, că nu spune totul și ascunde totdeauna ceva. Gândurile sale au de cele mai multe ori un aer de mister și sună ca și cântecele în vechile orgii ritualice ale grecilor numai pentru urechile celor inițiați. Platon, spre deosebire de gânditorii amintiți mai sus se lasă prins numai după multă trudă, dar și atunci numai pas cu pas, cu bucată. Și aceasta în bună parte datorită prezenței mitice din gândirea sa³⁰”.

Mitul vine de imaginar, iar imaginarul prin esența sa este un spațiu al libertății înfăptuite în care individul se identifică cu modelele arhetipale, trăiește istorii de mult uitate, se regăsește pe sine revenind din *starea de uitare* în care fusese exilat de rațiune. „Imaginarul, ca lume a imaginilor în autoorganizare, potrivit lui G. Durand, este spațiul unic al libertății care definește aventura umană. Simbolul, mitul, sunt, în acest sens, indisociabile noțiunii de „imaginar”³¹”.

Mitul și gândirea au fost mult timp înțelese ca procese care se opun reciproc și între care nu poate exista o stare de conciliabilitate. S-a afirmat chiar că „Prezența mitului la Platon este o dovadă că gânditorul nu a reușit să-l elimine cu totul pe poetul din el. Acesta din urmă nu a murit încă de tot în conștiința lui Platon, ba chiar este destul de puternic pentru a-l împiedica pe filosof să se manifeste în deplină libertate a gândirii³²”. Credem totuși ca la Platon nu a existat o luptă propriu-zisă între „poet” și „gânditor”. O astfel de percepție asupra întemeietorului Academiei ar fi sinonimă cu o

---

³⁰ Studiu introductiv la lucrarea lui Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag.7

³¹ Ionel Bușe, *Filosofia și metodologia imaginarului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2005, pag.15

³² Studiu introductiv la lucrarea lui Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, Pag. 19

scindare a ființei sale și o luptă pentru supremație dată între mythos și logos, ceea ce nu poate fi adevărat pentru că Platon este unul dintre acei filosofi cu o profundă conștiință a sinelui. La Platon nimic nu este lăsat la mâna hazardului, dialogurile sale sunt gândite atent și nu îl putem bănuși nici măcar o clipă de vreun exces de poetizare. Dacă poetizarea există prin apelul foarte des la imaginar și mit, acest lucru filosoful îl face în mod intenționat, urmărind *ceva*. Acest *ceva* urmărit de Platon trebuie să îl căutam noi și nu să considerăm vreo clipă că între gânditorul Platon și „poetul” Platon s-ar fi dat vreo luptă ale cărei rezultate se văd în recurgerea frecventă la mit în rândul dialogurilor.

Făcând apel la *Teoria Ideilor*, care este miezul discursului filosofic platonician, înțelegem de ce mitul are rolul unui termen mediu. Între lumea formelor pure, a *eidos*-urilor și lumea umbrelor, lumea materialității și a sensibilității, trebuie cu necesitate să existe un termen mediu care să facă posibilă trecerea dintr-o lume în cealaltă și, mai ales, trecerea *dinspre* o lume spre cealaltă. Acest termen mediu a fost socotit a fi rațiunea. Numai prin rațiune omul se poate înălța din planul teluric spre cel divin, își poate „rupe” lanțurile și poate năzui spre beatitudinea cunoașterii. Totuși, înălțarea se poate face și prin recurgerea la mit. Mitul este o altă formă de transpunere și transfigurare a individului în încercarea sa de înălțare către lumea Ideilor și în tentativa acestuia de a căuta și împlini Ideea Ideilor care este Binele.

6. Miturile în Dialogurile lui Platon. Este interesant de reținut următorul aspect potrivit căruia „în decursul întregii istorii a gândirii filosofice grecești mitul și rațiunea nu au reușit niciodată să-și separe definitiv apele; mai degrabă, ele s-au întrepătruns întotdeauna și un moment al acestei colaborări fericite dintre mit și rațiune îl constituie tocmai platonismul³³”.

O distincție interesantă între mit, ca alegorie, în filosofia lui Platon și miturile întrebuițate de Platon în Dialogurile sale este făcută de către Cristian Bădiliță care afirmă: „Platon își expune teoria despre mit în general, și despre metoda alegorică în special, în mai multe fragmente din *Republica* și din *Legile*. Subiectul l-a interesat, pentru că el este strâns legat de educația pe care filosoful o preconizează pentru locuitorii desăvârșiți ai cetății sale ideale și, în primul rând, cum vom vedea în analiza noastră, de educația paznicilor-războinici³⁴”.

Este interesant însă de observat cum, începând chiar cu Platon, mitul se desacralizează și trece în filozofie. E o metamorfoză și o transformare a sensului său original, care pe bună dreptate așa cum au observat unii autori a reprezentat și o împlinire a mitului și o reducere a înțeleșului său primar. „Nu întâmplător Eliade se ferește de Grecia și mai cu seamă de Platon atunci când vorbește de mit. Pentru el

---

³³ Ibidem, pag. 20

³⁴ Cristian Bădiliță, *Platonopolis sau împăcarea cu filosofia*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2007, pag. 36-37

Grecia reprezintă începutul desacralizării și al transferării conținutului mitului în ambalajul filozofiei”³⁵.

În Dialogurile lui Platon miturile nu mai au nici sensul lor original, nici funcția lor cathartică. Mitul la Platon devine o formă de desăvârșire a cunoașterii, o etapă necesară a prelungirii gândirii și totodată o încifrare a acesteia în ea însăși. Platon recrează mitul, dar pentru a trece prin acest proces al reconstrucției mitice el deconstruiește și distruge mai întâi tot ceea ce înseamnă mit: „Astfel, prin teoria imitației și, implicit, prin așezarea operelor poetice la nivelul iluziei, Platon nu face o simplă critică pozitivă, în sensul că ceva s-ar putea totuși scoate din metoda alegorică, ci distruge însuși postulatul pe care se întemeiază această metodă. *Nu există nimic sub cuvintele mitului*: doar alte cuvinte lipsite de noimă. Și dacă nu există nimic, atunci la ce bun să scormonești sub ele ?”³⁶.

Cu toate acestea, dialogul platonician ne „aruncă” într-o asemenea căutare, poate zadarnică, poate vicleană. Am putea gândi în termenii filosofiei asiatice în care nu ajungerea la finalul călătoriei este importantă, ci realizarea călătoriei în sine. Sau în termenii generali ai filosofiei pentru care importante nu sunt răspunsurile, ci modul de a problematiza și de a pune întrebări.

Fie că vorbim de mitul Atlantidei și mitul Demiurgului din dialogurile Critias și Timaios, de mitul nașterii lui Eros (203b-204b), de mitul androginului (189d-193b) și mitul Diotimei (201d-212c) în Banchetul platonician, ori de problema mitului și a cunoașterii în dialogul socratic Republica (Πολιτεία), sau de Mitul nemuririi sufletului din dialogul de maturitate Phaidon în care ni se prezintă ultima zi din viața lui Socrate, ori de mitul reamintirii din dialogul Menon sau de Mitul uitării care apare în dialogul *Phaidros* (274b-275b) și mai poartă denumirea de mit al lui Teuth, este interesant de observat totuși că atunci „Când ”mitologizează”, Platon o face pe față; el nu ascunde, în spatele unui dogmatism pedant, realitatea unei mitologii alcătuită din abstracțiuni personificate, și ale cărei jocuri artificiale are pretenția să rezolve definitiv cele mai dificile probleme”³⁷.

Mitul peșterii

În opinia noastră, renumitul mit al peșterii din dialogul Republica (514a-519d) este de departe cel mai important moment al imaginarului platonician. Aici se întrevide cel mai bine cum mythos-ul care s-a transformat în logos, în filosofie, revine către sine și se redescoperă.

---

³⁵ *Miturile lui Platon*, Antologie și studiu introductiv de Cristian Bădilișă, Editura Humanitas, București, 1996, pag. 6

³⁶ Cristian Bădilișă, *Platonopolis sau împăcarea cu filosofia*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2007, pag. 40

³⁷ Léon Robin, *Platon*, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, Editura Teora, București, 1996

Sensul profund al mitului peșterii este legat de filosofia dualistă platoniciană care instituie existența a două principii, a două lumi: lumea umbrelor și lumea Ideilor.

Lumea umbrelor este lumea copiei, a fantasmei, lumea plăsmuirilor și a ignoranței în care, până la un anumit grad, fiecare dintre noi trăim. Există însă șansa ridicării către lumea formelor pure (eide-le), nenăscute, nepieritoare și care nu se transformă. Individul se poate înălța către ideile de Bine, Adevăr, Frumos doar prin rațiune. Iar rațiunea care reușește să facă acest salt întru cunoașterea ideilor va descoperi că cea mai importantă dintre acestea este ideea Binelui, cu care nicio altă idee nu poate rivaliza.

Ca raport între esență și aparență, între libertate și înclădire, mitul peșterii, „probabil cel mai cunoscut din întreaga filosofie a lui Platon, trece pentru cei mai mulți dintre interpreții platonismului ca o metaforă a condiției umane. Conform cu aceasta, omul este condamnat să-și ducă existența într-o lume de aparențe, dar pe care în neștiința sa fundamentală, în necunoaștință de cauză, este ispitit s-o considere ca fiind cea cu adevărat reală. Prizonierii închiși în peșteră oferă imaginea condiției umane înseși, caracterizată prin perseverența cu care omul insistă într-o gravă eroare metafizică, una în care a fost aruncat de la început și care constă în a confunda cele două planuri ale realității: esența și aparența³⁸”.

Drumul din peșteră către lumina solară (simbolul cunoașterii divine) trebuie să se facă treptat, pentru că altfel intervine „orbirea” (incapacitatea de a înțelege diferența dintre esență și aparență). Omul este obișnuit treptat cu noua sa condiție de om liber, plimbat fiind prin peșteră, prezentându-i-se focul (simbol al rațiunii omenești), precum și felul în care a stat (sau a fost îninut!) în ignoranță atâta timp.

Un astfel de om eliberat, care a înțeles că timpul pierdut nu mai poate fi recuperat, poate deveni un om grăbit întru cunoaștere, care încearcă într-un fel sau altul să repare lipsurile din perioada de ignoranță. „Trezirea” rațiunii într-un asemenea individ trebuie de aceea să se facă treptat și să asigure evoluția graduală de la un nivel de cunoaștere la altul.

Omul eliberat are acum în fața sa două posibilități:

- îndepărtarea de peșteră cât mai repede și încercarea de a recupera timpul pierdut în beznă, ignoranță, necunoaștere;
- întoarcerea în peșteră, pentru a dezlega la rândul său o parte dintre cei legați.

Omul desăvârșit este cel care alege a doua opțiune, cel care înțelege că pe tot parcursul vieții învățăm de la cineva și, la rândul nostru, învățăm pe cineva. Transmitem și primim. Suntem receptori dar trebuie să fim și emițători. Numai împărtășind, oferind, ne împlinim condiția umană. Îndrăznim să afirmăm că mitul

---

³⁸ « Filosofie și libertate. Mitul peșterii și condiția politicului la Platon », studiu de Vasile Muscă publicat în cadrul volumului colectiv *Filosofia politica a lui Platon*, Ed. Polirom, Iași, 2006, pag. 96

peșterii are în el un miez profund creștin care ne trimite cu gândul la acel steinhardian „dăruind vei dobândi”.

Ieșirea din peșteră înseamnă evoluție în conștiință și, mai ales, în relație, în alteritate. Înseamnă totodată și conștientizarea rolului social al individului.

Cel mai adesea drumul către Lumina cunoașterii este greu pentru că „neobișnuiește cu libertatea, oamenii peșterii nu îi rezistă întotdeauna, ei trebuie educați pentru a putea primi și suporta, și aceasta constituie rolul pe care trebuie să și-l asume filosoful ca pedagog întru libertate. Revenit din peșteră, aducând din afară mesajul libertății, menirea sa este de a-i elibera pe toți, inițiindu-i în cunoașterea eliberatoare. Numai cu condiția de a reveni în peșteră pentru a-și pune cunoașterea în slujba tuturor, în vederea eliberării lor, filosoful își va realiza deplin misiunea ca om al cunoașterii și al acțiunii deopotrivă³⁹”.

7. În loc de concluzii. Miturilor amintite mai sus li se adaugă o serie de alte mituri platoniciene de o importanță mai mare sau mai mică. Dintre acestea amintim: mitul greierilor din dialogul *Phaidros*, mitul androgenului din *Banchetul*, mitul sufletului înaripat (*Phaidros*, 246a-249b), mitul judecății de apoi din *Gorgias*, mitul vârstelor din *Omul politic*, mitul lui Prometeu din *Protagoras*, etc⁴⁰.

Fie că vorbim de dialoguri de tinerețe, maturitate sau bătrânețe, vorbim de o prezență aproape continuă a mitului în expunerile platoniciene. Dacă de multe ori recurgerea la mit se face datorită faptului că nu se mai poate avansa pe calea dialecticii, de la fel de multe ori, considerăm noi, Platon recurge la mit pentru a încifra. Credința noastră profundă este ca întemeietorul Academiei nu a recurs la mit în primul rând pentru că la nivelul conceptualizării ar fi întâlnit diferite blocaje, ci mai ales pentru a-și face opera mai greu accesibilă și a-i da o aură asemănătoare celei pe care personajul Socrate din dialogurile sale o poartă, chiar dacă Socrate-le real poate nu a avut-o vreodată.

Recurgerea la mit în opera platoniciană trebuie înțeleasă în strânsă legătură cu recurgerea la dialog. Ca și mitul, dialogul ascunde sensurile, sub o aparență de deschidere. Dialogul platonician este un viclesug al gândirii pentru că în fapt el nu este nicio clipă un dialog real, ci un monolog profund. Fețele lui Platon ni se dezvăluie exact ca fețele lui Janus.

Metamorfozat de fiecare dată într-un alt personaj, contopind, scindând, apropiindu-se și îndepărtându-se de cititor sub mai multe măști, Platon este dedublat. Cum rămâne însă cu aflarea lui Platon cel adevărat? Este el personajul care de cele mai multe ori îmbracă chipul lui Socrate? Este el Străinul?

---

³⁹ Ibidem, pag. 103-104

⁴⁰ O antologie a miturilor platoniciene întâlnim în lucrarea *Miturile lui Platon*, Antologie și studiu introductiv de Cristian Bădiliu, Editura Humanitas, București, 1996

Depistarea lui Platon este de aceea anevoiasă și necesită un mare exercițiu și efort intelectual. Platon se lasă văzut doar *când* vrea el și doar *atât* cât vrea el. Dialogurile sale nu spun nici mai mult nici mai puțin decât ceea ce a vrut Platon să spună, iar recurgerea la mit, deși pare de multe ori că vine în sprijinul cititorului, îl pune în realitate pe acesta în dificultate.

Platon este un autor ludic. În Dialogurile sale jocul-joaca sunt la ordinea zilei. Dar la Platon jocul este cât se poate de serios. Uneori este joc al virtuții, alteori joc al Erosului și, de cele mai multe ori, este un joc în moarte, luând filosofia în accepțiunea ei de pregătire pentru moarte. Așa cum spunea Jacques Derrida, „Platon se joacă, astfel, de-a jocul serios. Aceasta numeam mai sus frumosul său joc. Nu numai scrierile lui sunt definite ca jocuri, dar faptele omenești în general nu trebuie luate în serios, după părerea lui⁴¹”.

Mitul este cel care dă sens și reprezentare istoriei și în această direcție trebuie să ne îndreptăm atunci când îl citim pe Platon, ca autor care determină umanul să se redescopere pe sine prin mit, atâta timp cât „...în durata culturilor și vieților individuale ale oamenilor (...) mitul este cel care, într-un fel, împarte rolurile în istorie și decide ce anume „alcătuieste” momentul istoric, sufletul unei epoci, al unui secol, al unei vârste a vieții. Mitul este modulul istoriei, și nu invers⁴²”.

Bibliografie:

1. « *Filosofie și libertate. Mitul peșterii și condiția politicului la Platon* », studiu de Vasile Muscă publicat în cadrul volumului colectiv *Filosofia politica a lui Platon*, Ed. Polirom, Iași, 2006
2. Alain Graf, *Marile curente ale filosofiei antice*, ed. Institutul european, 1997
3. Aristotel, *Metafizica*
4. Cristian Bădilișă, *Platonopolis sau împăcarea cu filosofia*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2007
5. Ed. Zeller, *Die Philosophie der Griechen*, II, 1, ediția a V-a, Leipzig, 1922

---

⁴¹ Jacques Derrida, *Diseminarea*, ed. Univers enciclopedic, București, 1997, pag. 149

⁴² Gilbert Durand, *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitanaliză*, Ed. Nemira, 1998, București pag. 29

6. Francis E. Peters, *Termenii filozofiei grecești*, ed. Humanitas, București, 1993
7. Gheorghe Dănișor, *Filosofia dreptului*, ed. Universitaria, Craiova, 2003
8. Gheorghe Vlăduțescu, *Cei doi Socrate*, Polirom, Iași, 2001
9. Gheorghe Vladuțescu, *Filosofia legendelor cosmologice românești*, Editura Paideia, București, 1998
10. Gheorghe Vlăduțescu, Ion Bănșoiu, *Filozofie greacă. Teme, texte, interpretări*, Paideia, Edițiile Pro Universitaria
11. Gilbert Durand, *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitanaliză*, Ed. Nemira, București, 1998
12. Ionel Bușe, *Filosofia și metodologia imaginarului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2005
13. Ionel Bușe, *Filosofie, Note de curs*, Editura “Fundăia Alfa”, Cluj, 2001
14. Jacques Derrida, *Diseminarea*, ed. Univers enciclopedic, București, 1997
15. Karl Reinhardt, *Miturile lui Platon*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002
16. Léon Robin, *Platon*, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, Editura Teora, București, 1996
17. Michel Villey, *Philosophie du droit*, Dalloz, 2001
18. Mircea Eliade, *Aspects du mythe*, Gallimard, Paris, 1963
19. *Miturile lui Platon*, Antologie și studiu introductiv de Cristian Bădiliță, Editura Humanitas, București, 1996
20. Nicolae Popa, Ion Dogaru, Gheorghe Dănișor, Dan Claudiu Dănișor, *Filosofia dreptului. Marile curente*, All Beck
21. Perceval Frutiger, *Les mythes de Platon*, 1975, Arno Press, New York
22. Pierre Hadot, *Ce este filosofia antică?*, Polirom, Iași, 1997

23. Platon, *Banchetul*, în Dialoguri, Editura pentru literatură universală, București, 1968
24. Platon, *Critias*
25. Platon, *Republica*
26. Platon, *Sofistul*, în Opere VI, ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
27. Platon, *Theaitetos*, în Opere VI, ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
28. Platon, *Timaios*
29. Simone Goyard-Fabre, *Les embarras philosophiques du droit naturel*, Paris, ed. Vrin, 2002
30. Ticu Mădălin-Savu, „Actualitatea sofistă – eseu de filosofii juridice comparate”, "Revista de științe juridice", nr.3 (36)/2006, Editura Themis, Craiova, pag. 198-211, ISSN 1454-3699
31. V. Muscă, *Introducere în filosofia lui Platon*, Ed. Polirom, Iași, 2002